

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 6.2.2003
KOM(2003) 57 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**RESULTATTAVLE FOR GENNEMFØRELSEN AF DEN SOCIAL-
OG ARBEJDSMARKEDSPOLITISKE DAGSORDEN**

1. Indledning

Dette er Kommissionens tredje resultattavle for gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden¹. Denne udgave fokuserer hovedsagelig på de vigtigste resultater i 2002².

Den årlige resultattavle fremlægges som følge af Europa-Parlamentets og Det Europæiske Råds ønske om at holde sig ajour med resultaterne og kontrollere de forskellige aktørers engagement og bidrag til gennemførelse af denne dagsorden. Formålet er ikke at sammenligne medlemsstaternes resultater, men derimod at overvåge, hvordan dagsordenen omsættes til politiske foranstaltninger og konkret handling. Resultattavlen supplerer den årlige synteserapport til Det Europæiske Råds forårsmøde vedrørende indsatsen i henhold til den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden.

Referencegrundlaget, som anvendes til at måle fremskridtene, er Kommissionens meddelelse fra juni 2000 og de politiske retningslinjer, der blev vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Nice i december 2000.

Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden er EU's køreplan for modernisering og forbedring af den europæiske samfundsmodel, som skal gennemføres ved at investere i mennesker og opbygge en aktiv velfærdsstat. Den skal bidrage til at nå det strategiske mål, som blev fastsat ved Det Europæiske Råds møde i Lissabon i marts 2000.

Den har til formål at imødegå de fælles udfordringer, som EU står over for, og samtidig sikre, at de nye muligheder udnyttes fuldt ud. Det centrale ved denne dagsorden er at udmønte Lissabon-målet – som er blevet yderligere præciseret ved efterfølgende møder i Det Europæiske Råd – ved at skabe et dynamisk og gensidigt styrkende samspil mellem den økonomiske politik, beskæftigelsespolitikken og social- og arbejdsmarkedspolitikken.

Dagsordenen skal styrke social- og arbejdsmarkedspolitikken som en produktiv faktor såvel som solidaritet og social retfærdighed. Fremme af 'kvalitet' er en væsentlig drivkraft bag den.

2. Den økonomiske situation, beskæftigelsessituationen og situationen inden for det sociale område

Om den økonomiske situation

Den europæiske økonomi skabte i 2001 ca. to millioner nye arbejdspladser. Som følge heraf steg beskæftigelsesfrekvensen³ yderligere fra 63,4% i 2000 til 64,1% i 2001. Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder steg fra 54,1% til 55%. I samme periode faldt ledighedsprocenten fra 7,8% til 7,4%. Langtidsledigheden faldt ligeledes – fra 3,5% i 2000 til 3,1% i 2001. Forbedringen i beskæftigelsen skete på trods af en svækket økonomi.

¹ KOM(2000) 379 af 28.6.2000; Europa-Parlamentets beslutning A5-291/2000 af 25.10.2000; Det Europæiske Råd i Nice: Konklusioner.

² Indsatsen i de foregående år er dog sammenholdt med fremtidige initiativer i hele dokumentet for at give så godt et overblik som muligt i en så sammenfattende rapport.

³ Reviderede beskæftigelsesfrekvens- og langtidsledighedstal fra 16. december 2002.

Fra 2000 til 2001 faldt væksten i BNP fra 3,4% til 1,5%, og Kommissionens økonomiske prognoser for efteråret 2002⁴ viser, at opsvinget går langsommere end oprindeligt antaget. Den gennemsnitlige vækstrate for 2002 er anslået til 1% i 2002 og 2% i 2003. Det forventes nu, at den økonomiske vækst vil tage fart igen i anden halvdel af 2003. Mens det forventes, at der fortsat vil blive skabt ca. 1 million nye arbejdspladser i perioden 2002-2003, projekteres der samtidig med en langsom stigning i ledighedsprocenten - til 7,6% i 2002 og 7,7% i 2003. Et fald i ledighedsprocenten til 2001-niveauet på 7,4% forventes at begynde i 2004. Samtidig forventes inflationen ikke at komme under 2% i 2003, og statsunderskuddet forventes at stige til 1,9% af BNP i EU (og 2,3% i euroområdet).

Om beskæftigelsessituationen

På trods af den senere tids økonomiske afmatning forbedredes resultaterne på EU's arbejdsmarkeder fortsat, idet der blev skabt nye arbejdspladser og ført en beskæftigelsesfremmende politik. På kort sigt er bagsiden af medaljen dog, at der fortsat forventes en lav produktivitetsstigning⁵.

Siden 1997 er der skabt mere end 10 millioner arbejdspladser, hvoraf de seks millioner er besat af kvinder, og der er blevet fire millioner færre arbejdsløse. Ved gennemgangen og evalueringen af den europæiske beskæftigelsesstrategi blev det konkluderet, at der i løbet af de fem år, hvor strategien er blevet gennemført, er sket strukturelle forbedringer på EU's arbejdsmarked, og at den forbedrede beskæftigelsessituation ikke udelukkende kan tilskrives konjunkturerne.

Forbedringerne er af strukturel karakter, og dette illustreres af, at ledighedens strukturelle komponent er reduceret, af et økonomisk vækstmønster, som i stigende grad er beskæftigelsesintensivt, og af arbejdsmarkedets hurtigere reaktion på økonomiske og sociale forandringer. Der kræves dog fortsat væsentlige strukturelle forbedringer for at øge økonomiens evne til at reagere på rystelser gennem reformer af produkt-, kapital- og arbejdsmarkedet.

Uanset de konstaterede forbedringer er der stadig omsiggribende problemer, som skal løses hurtigst muligt. Det drejer sig bl.a. om:

- det fortsat høje ledigheds- og langtidsledighedsniveau
- den fortsat lave beskæftigelsesfrekvens for kvinder
- den ulige fordeling af beskæftigelsesfrekvensen i forhold til alder, hvor især ældre arbejdstagere, men også de unge har store problemer med at finde arbejde eller at forblive i arbejde
- indvandrere, folk fra etniske minoriteter og andre udsatte grupper bliver stadig udsat for væsentlige hindringer på arbejdsmarkedet
- de regionale forskelle i flere medlemsstater, som påvirker Europas sociale samhørighed,

⁴ Europa-Kommissionen: European Economy no 5/2002 viser, at opsvinget går langsommere end oprindeligt antaget.

⁵ Forbedring af forholdet mellem skabelse af flere arbejdspladser og øget produktivitet er kernen i indsatsen for kvalitet i arbejdet (se nedenfor).

– de fortsatte flaskehalse og manglende kvalifikationer på regionale arbejdsmarkeder.

Der skal skabes yderligere 15 millioner arbejdspladser for at opfylde Lissabon-målene inden 2010.⁶ Udfordringerne er velkendte - den lovende indsats for en arbejdsmarkedsreform, som bygger på den europæiske beskæftigelsesstrategi, skal forfølges med større energi og beslutsomhed, især i et mindre gunstigt økonomisk klima. Risikoen for overilede foranstaltninger, som ville forhindre bæredygtige forbedringer af beskæftigelsen på mellemlang og længere sigt, skal for enhver pris undgås.

Om situationen inden for det sociale område

De kendte strukturelle svagheder på arbejdsmarkedet er for en stor del skyld i den vedvarende fattigdom og sociale udstødelse, som er et af de vanskeligste problemer i EU. Andre faktorer såsom dårligt helbred og uarbejdsdygtighed, familiernes opløsning og manglen på grundlæggende kvalifikationer skal dog også tages i betragtning. På den anden side er et job ikke nødvendigvis nok til at sætte arbejdstagerne i stand til at undgå fattigdom og social udstødelse, især hvis det er forbundet med lav løn, ringe jobkvalitet, jobusikkerhed eller utilstrækkelig uddannelse. Det er derfor ikke sikkert, at den forbedrede beskæftigelsessituation i EU, som ellers er en meget positiv udvikling, i sig selv er nok til at bidrage væsentligt til udryddelsen af fattigdom og social udstødelse.

De seneste tilgængelige indkomstdata (for 1999)⁷ viser, at 15% af befolkningen, det vil sige over 56 millioner mennesker, risikerede at blive udsat for fattigdom, idet deres indkomst var under 60% af den nationale middelindkomst. Det er særligt påfaldende, at 9% af EU's befolkning til stadighed risikerer at blive udsat for fattigdom (det vil sige, at de risikerede at blive udsat for fattigdom i mindst to ud af de tre foregående år). Social sikring er afgørende for at opnå en nedsat fattigdomsrisiko. Uden overførselsindkomster ville fattigdomsrisikoen være 24% (hvis pensioner ikke medregnes i overførselsindkomsterne) eller 40% (hvis de medregnes). Dette er på samme tid et udtryk for indkomstfordelingens rolle og begrænsninger.

Problemets størrelse varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. Hvor lavindkomster og utilstrækkelig adgang til grundlæggende varer og tjenesteydelser er knyttet til visse medlemsstater og stadig påvirker store dele af disse staters befolkning, har omfattende sociale sikringsordninger og generel adgang til offentlige ydelser på vitale områder (uddannelse, sundhed, ældrepleje, boliger) bevirket, at problemet er koncentreret om nogle veldefinerede befolkningsgrupper.

Statistikken kan dog kun give et omtrentligt billede af omfanget af den sociale udstødelse, da mange af de hårdest ramte sociale grupper stadig er stort set "usynlige" i den sociale statistik, i hvert fald hvad angår sammenlignelige EU-data. Det gælder især hjemløse og personer, som bor på institution.

⁶ KOM(2002) 9 og Rådets aftale den 8. marts 2002 – Forøgelse af arbejdsmarkedsdeltagelsen og fremme af aktiv aldring.

⁷ Jf. den seneste europæiske husholdningspanelundersøgelse (ECHP) fra december 2002. Denne udgave af ECHP-brugerdatabase omfatter vigtige ændringer for visse lande samt metodeforbedringer for at undgå for stor vægt og korrigerer for manglende svar fra personer i husholdningen. Af disse grunde kan indikatorer for 1998 og tidligere år, som stammer fra databasen fra december 2001, ikke anses for at være sammenlignelige med indikatorer for de samme år, som stammer fra den nye database.

Eurobarometerundersøgelsen fra 2001 vedrørende social usikkerhed og social integration viser, at en stor del af befolkningen anser sig selv for at være fattig (subjektiv fattigdom), især i Sydeuropa.

For så vidt angår indkomstfordeling, understreger de senest tilgængelige strukturindikatorer væsentlige og vedvarende uligheder i indkomstfordelingen. Forholdet mellem indkomstfordelingens 20% højeste indkomster og de 20% laveste indkomster er 4,6 i EU generelt, og bag dette tal skjuler der sig store forskelle medlemsstaterne imellem.

3. Gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden

Gennemførelsen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden er gået efter planen i 2002. Initiativer og foranstaltninger blev iværksat som planlagt.

3.1. Flere og bedre job

Et af de vigtigste punkter på den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden er at nå målet om fuld beskæftigelse. Dette er i Lissabon-strategien defineret som en beskæftigelsesfrekvens så tæt på 70% som muligt i 2010 og en forøgelse af antallet af kvinder i arbejde til mere end 60% i 2010.

Ved Det Europæiske Råds forårsmøde i Stockholm i 2001 blev Lissabon-målene udvidet med delmål for opnåelse af en generel beskæftigelsesfrekvens på 67% og en beskæftigelsesfrekvens for kvinder på 57% i 2005. Der blev desuden indført et mål for en beskæftigelsesfrekvens for ældre (55-64 år) på 50% i 2010. Ved Det Europæiske Råds forårsmøde i Barcelona i 2002 blev de kvantificerede mål yderligere præciseret, idet der skal tilstræbes en progressiv stigning i den effektive gennemsnitsalder, hvor folk forlader arbejdsmarkedet, på 5 år inden 2010. I denne sammenhæng skal det bemærkes, at Kommissionen og Rådet vedtog en fælles rapport om forøgelse af arbejdsmarkedsdeltagelsen og fremme af aktiv aldring.

Der blev ligeledes indført et referencetal for børnepasning ved Det Europæiske Råds forårsmøde i Barcelona i marts 2002: inden 2010 skal mindst 33% af børn under 3 år og mindst 90% af børn mellem 3 år og den obligatoriske skolealder have adgang til børnepasning. Opfyldelse af denne målsætning forventes at tilskynde flere kvinder til at komme ud på arbejdsmarkedet. Det skal også hjælpe både mænd og kvinder til at skabe bedre overensstemmelse mellem arbejde og familie.

Da der er et stigende behov for at opstille europæiske mål, er kravene til medlemsstaterne i form af nationale mål ikke særligt udbredte. Dette er med til at underminere EU's muligheder for at nå det overordnede mål, som medlemsstaternes politiske ledere arbejder for.

Vigtig foranstaltning:

– Fælles rapport om forøgelse af arbejdsmarkedsdeltagelsen og fremme af aktiv aldring⁸

⁸ KOM(2002) 9 af 24.1.02 vedtaget af Rådet i marts 2002.

Styrkelse og videreførelse af den koordinerede beskæftigelsesstrategi

Retningslinjerne for beskæftigelsen 2002 var de sidste i den 5-års-periode, der blev vedtaget på Det Europæiske Råds ekstraordinære møde i Luxembourg i november 1997. De blev fremlagt af Kommissionen i september 2001 og formelt vedtaget af Rådet i februar 2002 efter en udtalelse fra Europa-Parlamentet. De er i overensstemmelse med de overordnede økonomiske retningslinjer⁹, men retningslinjerne for beskæftigelsen fokuserer fortrinsvis på reformer af beskæftigelsespolitikken.

Kommissionen foreslog en strømlining af de årlige koordineringscykluser for den økonomiske politik og beskæftigelsespolitikken. Ved at synkronisere de respektive tidsplaner indføres en revisionsfase, der skal føre til en gennemførelsespakke, som skal fremlægges på Det Europæiske Råds forårsmøde, og en fase til formulering af politikkerne efter Det Europæiske Råds forårsmøde, som skal føre til formel vedtagelse af retningslinjerne for beskæftigelsen og de overordnede økonomiske retningslinjer.

Som en overgangsforanstaltning i forbindelse med synkroniseringen af koordineringen af politikkerne forelagde Kommissionen kun et udkast til en fælles beskæftigelsesrapport for 2002 for Rådet i november og udsatte sit forslag til beskæftigelsesretningslinjer og -henstillinger til efter Det Europæiske Råds forårsmøde i 2003. Udkastet til den fælles beskæftigelsesrapport, som er en del af gennemførelsespakken, giver en detaljeret redegørelse for og evaluering af de foranstaltninger og initiativer, som er gennemført af medlemsstaterne i henhold til de europæiske retningslinjer for beskæftigelsen og de landespecifikke beskæftigelseshenstillinger for 2002.

Strømliningen er særligt aktuel, da en ny fase af den europæiske beskæftigelsesstrategi for 2003 er under udarbejdelse. Evalueringen af koordineringen af de nationale beskæftigelsespolitikker siden Det Europæiske Råds ekstraordinære møde i Luxembourg i 1997 er et vigtigt bidrag til denne nye fase. Evalueringen er foretaget af Kommissionen og medlemsstaterne i fællesskab. Meddelelsen om status over fem år med europæisk beskæftigelsesstrategi giver et detaljeret resumé af evalueringen og en positiv konklusion med hensyn til strategiens overordnede indflydelse samt af de enkelte retningslinjer og politiske foranstaltninger. På baggrund af evalueringen og de efterfølgende drøftelser og bidrag vedtager Kommissionen endnu en meddelelse om den europæiske beskæftigelsesstrategi i begyndelsen af 2003.

I 2002 vedtog Rådet og Europa-Parlamentet efter forlig et handlingsprogram om Fællesskabets tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet, som Kommissionen foreslog i juli 2000. Programmet bidrager til udveksling af god praksis, dannelse af netværk samt dybdegående analyse af arbejdsmarkedssituationen.

⁹ KOM(2002) 93 af 21.2.2002 om de overordnede økonomiske retningslinjer for 2001; KOM(2002)191 af 24.4.2002 om Kommissionens forslag til en henstilling om medlemsstaternes og Fællesskabets overordnede økonomiske retningslinjer for 2002; Formel vedtagelse af Rådet i juni 2002 (EFT L 182, s. 1 af 11.7.2002).

De vigtigste foranstaltninger:

- Retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik for 2002¹⁰
- Henstilling om gennemførelsen af medlemsstaternes beskæftigelsespolitik¹¹
- Status over fem år med europæisk beskæftigelsesstrategi¹²
- Strømlining af de årlige cykluser for den økonomiske politik og beskæftigelsespolitikken¹³
- Udkast til fælles beskæftigelsesrapport 2002¹⁴
- Tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet¹⁵

Kvalitet i arbejdet

På Det Europæiske Råds møde i Lissabon blev der indført en dobbelt målsætning om flere og bedre job med særlig vægt på den stærke indbyrdes afhængighed mellem kvantitet og kvalitet. Målet om fuld beskæftigelse – for både mænd og kvinder – fremmes ved at øge kvaliteten i arbejdet, hvilket igen kan ske ved at øge antallet af arbejdspladser. Dette var et strategisk valg, som blev truffet på højeste politiske niveau. Europas fremtid og de europæiske virksomheders konkurrenceevne afhænger af, at der produceres varer og tjenesteydelser af høj kvalitet, hvilket kun er muligt med en velkvalificeret, sund, engageret og produktiv arbejdsstyrke.

Dette er kernen i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, som blev yderligere præciseret i Kommissionens meddelelse om investering i kvalitet¹⁶. Indikatorerne til overvågning af fremskridtene blev vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Laeken. Prioriteringen af denne dimension fremgår af rapporten *Beskæftigelsen i Europa 2002*¹⁷.

Der er en tydelig forbindelse mellem beskæftigelsesfrekvensen og kvaliteten i arbejdet og mellem kvalitet og produktivitet, som kan måles empirisk. Simuleringer af mulige fremtidsscenerier viser, at kvalitetsforbedringer på de europæiske arbejdsmarkeder er en forudsætning for yderligere at reducere de problemer med hensyn til alder, køn og kvalifikationer, som stadig udgør de vigtigste beskæftigeshindringer i EU, og for at kunne gøre noget ved de regionale beskæftigelsesforskelle. Det arbejdsmarkedsmønster, der i øjeblikket tegner sig på det europæiske arbejdsmarked, afspejler dog endnu ikke den udvikling i kvaliteten, der er nødvendig for at nå de ambitiøse mål, som er opstillet på topmøderne i Lissabon, Stockholm og Barcelona. Hvis der ikke sker yderligere

¹⁰ KOM(2001) 511 af 12.9.2001; Europa-Parlamentets beslutning B5/2001/739 af 29.11.2001; politisk enighed i Rådet i december 2001; formel vedtagelse af Rådet i februar 2002 (EFT L 60, s. 60 af 1.3.2002).

¹¹ KOM(2001) 512 af 12.9.2001; politisk enighed i Rådet i december 2001; formel vedtagelse af Rådet i februar 2002 (EFT L 60, s. 70 af 1.3.2002).

¹² KOM(2002) 416 af 17.7.2002; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/301 af 25.09.2002; drøftelser i Rådet i oktober 2002.

¹³ KOM(2002) 487 af 3.9.2002.

¹⁴ KOM(2002) 621 af 13.11.2002.

¹⁵ Beslutning truffet af Europa-Parlamentet (godkendt i april) og Rådet (godkendt i maj 2002).

¹⁶ KOM(2001) 313 af 20.6.2001.

¹⁷ Europa-Kommissionen (2002): *Beskæftigelsen i Europa 2002. De seneste tendenser og fremsigtsudsigter*. Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer.

kvalitetsforbedringer, vil jobskabelsen altså langt fra kunne opfylde sit potentiale, hvilket understreger omkostningerne ved ikke at have en social- og arbejdsmarkedspolitik af høj kvalitet. På baggrund af den forskelligartede tilgang til kvalitet i arbejdet, som afspejledes i de nationale handlingsplaner for 2002, har Kommissionen i udkastet til den fælles beskæftigelsesrapport 2002 understreget behovet for, at medlemsstaterne i højere grad tilstræber forbedret kvalitet i arbejdet i de nationale handlingsplaner på beskæftigelsesområdet.

Ud over en målrettet offentlig politik, navnlig i forbindelse med den europæiske beskæftigelsesstrategi, er socialt partnerskab afgørende for at nå målet 'flere og bedre job'.

Lokale og regionale dimensioner af beskæftigelsesstrategien

De regionale forskelle i de beskæftigelsesmæssige resultater er stadig store, både hvad angår arbejdsledsløshedsniveauer og beskæftigelsesfrekvenser. Undersøgelser af de underliggende grunde til disse forskelle samt informationsudveksling skal derfor være med til at udligne de regionale forskelle. Strukturfondene bidrager til at styrke konvergens og samhørighed.

Det er en forudsætning for den politiske beslutningsproces på beskæftigelsesområdet, at de lokale og regionale myndigheder inddrages aktivt i fastlæggelsen og udførelsen af de nationale handlingsplaner på beskæftigelsesområdet. Inddragelsen af de regionale og lokale myndigheder er også et vigtigt led i den åbne koordinationsmetode og bedre forvaltning.

Livslang uddannelse

Investering i livslang uddannelse er afgørende for at nå Lissabon-målet om fuld beskæftigelse og kvalitet i arbejdet. Der stilles stadig større krav til arbejdskraftens kvalifikationer.

Der er tegn på, at EU investerer for lidt i menneskelig kapital. De manglende investeringer som følge af manglen på en social- og arbejdsmarkedspolitik belaster økonomien. Det gør det sværere at få udbud og efterspørgsel til at gå op, det er med til at skabe flaskehalse, det presser prisen på arbejdskraft i vejret, som det f.eks. ses i IT- og telesektoren, og det begrænser EU's produktionsresultater. For at kunne sætte effektivt ind skal der fastlægges rammer, opstilles kvalitetsstandarder og udformes incitamentter for arbejdsgivere og -tagere for at øge mængden og kvaliteten af private investeringer i menneskelig kapital. Det indebærer også en revision af de offentlige udgifter, så de i højere grad tager sigte på akkumulering af menneskelig kapital, herunder forskning og udvikling¹⁸.

Notatet om livslang uddannelse¹⁹ affødte en voldsom debat blandt alle de interesserede parter og aktører i hele Europa. I Europa-Parlamentets beslutning²⁰ opfordredes medlemsstaterne til at samarbejde via den åbne koordinationsmetode, at fokusere på opstilling af konkrete mål for deltagelse i uddannelsesforanstaltninger og at garantere den enkelte borgers ret til uddannelse samt adgang til erhvervsuddannelse og videreuddannelse. På baggrund af den offentlige debat har Kommissionen fremlagt en opfølgende meddelelse, som gør rede for mulige fremtidige foranstaltninger til realisering af et europæisk område for livslang uddannelse.

¹⁸ Dette er identificeret som offentlige udgifter af 'høj kvalitet' i Kommissionens meddelelse om offentlige finanser i ØMU-2002 (KOM(2002) 209 af 14.5.2002).

¹⁹ SEK/2000/1832 af 30.10.2000.

²⁰ Europa-Parlamentets beslutning A5/2001/322 af 23.10.2001.

Den europæiske beskæftigelsesstrategi som sådan afspejler klart denne prioritering med fokus på beskæftigelsesegnethed, navnlig ved at forhindre, at arbejdstagere bliver fanget i langtidsledighed, og gennem en aktiv arbejdsmarkedsindsats. Fællesskabsressourcerne, som stilles til rådighed via Den Europæiske Socialfond, er af strategisk betydning.

Der er dog behov for en øget indsats. Her skal aftalen mellem arbejdsmarkedets parter, der er indgået på tværfagligt niveau, om udvikling af kvalifikationer og kompetencer fremhæves. Arbejdsmarkedets parter har forpligtet sig til at overvåge udviklingen på alle niveauer og at foretage en evaluering i foråret 2006²¹.

Vigtig foranstaltning:

- Realisering af et europæisk område for livslang uddannelse²²

Informationssamfundets beskæftigelsesmæssige og sociale og arbejdsmæssige dimension

Udvikling af kvalifikationer er også af central betydning for informationssamfundets beskæftigelsesmæssige og sociale og arbejdsmæssige dimension. Der blev i 2002 lagt særlig vægt på at undersøge og udnytte informationssamfundets bidrag til udnyttelsen af ændringer og kvalitetsforbedring på beskæftigelsesområdet. Det understreger, hvor stor en rolle job i informationssamfundet spiller med henblik på ændringer og på at forvandle den europæiske økonomi.

E-learning er identificeret som et vigtigt middel til gradvis gennemførelse af disse ændringer. Kommissionen har som et led i overvågningen af udviklingen udgivet en foreløbig rapport om status for e-learning.

De vigtigste foranstaltninger:

- Job i informationssamfundet - kvalitet med henblik på ændringer²³
- E-learning: udformning af morgendagens uddannelse²⁴

Mobilitet

På baggrund af rapporten fra Taskforce på Højt Plan vedrørende Kvalifikationer og Mobilitet vedtog Kommissionen i 2002 en handlingsplan for kvalifikationer og mobilitet. Handlingsplanen bør bidrage til at forbedre den europæiske arbejdsstyrkes kvalifikationer og omstillingsevne. Den omfatter foranstaltninger til modvirke utilstrækkelig erhvervsmæssig mobilitet, lav geografisk mobilitet, spredningen af mobilitetsoplysningerne samt manglende gennemsigtighed i forbindelse med jobmuligheder. De annoncerede foranstaltninger, herunder det europæiske sygesikringskort og oprettelse af et fælles europæisk websted med oplysninger om jobmobilitet, tager sigte på at gøre de europæiske arbejdsmarkeder mere åbne og tilgængelige. Der er iværksat særlige foranstaltninger, som er skræddersyede til forskernes behov. Det drejer sig bl.a. om forskernes mobilitetsportal og det paneuropæiske netværk af mobilitetscentre for forskere.

²¹ Aftale af 28.2.2002.

²² KOM(2001) 678 af 21.11.2001; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/62 af 14.3.2002; Rådets resolution af juni 2002 (EFT C (2002) 163 s. 1 af 9.7.2002).

²³ SEK(2002) 372 af 3.4.2002.

²⁴ SEK(2002) 236 af 28.2.2002.

Et aspekt af handlingsplanen vedrører gensidig anerkendelse af kvalifikationer på tværs af landegrænser, og Kommissionen har forelagt Europa-Parlamentet og Rådet et direktivforslag herom. Der henvises også til arbejdsmarkedets parter aftale om udvikling af kvalifikationer og kompetencer. Kommissionen vedtog i slutningen af december 2002 en afgørelse om modernisering og ajourføring af EURES-netværket (på grundlag af forordning 1612/68) med det formål at opgradere de offentlige arbejdsformidlingers ansvar for at levere og forvalte EURES-ydelser, herunder på grænseoverskridende plan, og for at strømline netværket med henblik på udvidelsen. Kommissionens afgørelse suppleres af et EURES-charter, som gør rede for de vigtigste driftsmæssige aspekter ved netværket.

Et andet aspekt vedrører moderniseringen af de eksisterende regler om personers fri bevægelighed, som der blev opfordret til på Det Europæiske Råds møde i Nice, og som skal være afsluttet i 2003. Kommissionen vedtog et direktivforslag om arbejdstagernes ret til ophold og fri bevægelighed, som nu forhandles i Europa-Parlamentet og Rådet.

I tråd hermed blev der på Det Europæiske Råds møde i Nice også opfordret til justering og udvidelse af reglerne om rettigheder til social sikring i forbindelse med flytning inden for Fællesskabet. Der er sket fremskridt med hensyn til moderniseringen af forordning 1408/71, og der er fremsat et forslag til udvidelse af forordningen til at omfatte tredjelandsstatsborgere. Dette forslag blev vedtaget af Rådet i december 2002. Rådet blev også enigt om retningslinjer for flere kapitler med henblik på en reform af koordineringen af de sociale sikringsordninger. Særligt relevant er kapitlet om sundhedspleje, som understreger de fremskridt, der er sket i retning af at indføre et europæisk sygesikringskort. Kommissionen fremlægger en meddelelse herom i 2003.

Endelig skal der henvises til høringen af arbejdsmarkedets parter om mulighed for overførsel af pensioner ved flytning inden for Fællesskabet.

De vigtigste foranstaltninger:

- Handlingsplan for kvalifikationer og mobilitet²⁵
- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer²⁶
- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område²⁷
- Aftale om Rådets forordning om udvidelse af bestemmelserne i forordning 1408/71 til at omfatte tredjelandsstatsborgere²⁸
- Høring af arbejdsmarkedets parter om muligheden for at overføre pensioner²⁹

²⁵ KOM(2002) 72 af 13.2.02; Rådets resolution af maj 2002; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/313 af 10.10.2002.

²⁶ KOM(2002) 119 af 7.3.2002.

²⁷ KOM(2001) 257 af 23.5.2001.

²⁸ KOM(2002) 59 af 6.2.2002.

²⁹ SEK(2002) 597 – vedtaget af Kommissionen den 3.6.2002.

Beskæftigelses-, indre markeds- og konkurrencepolitik

Kommissionen vedtog i 2002 en forordning om statsstøtte til beskæftigelse. Forordningen fritager visse typer statsstøtte fra notifikation og sætter lofter for fritagelse. Målet er at opretholde en passende balance mellem behovet for at skabe tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet og risikoen for dødvægts- og substitutionsvirkninger. Forordningen understreger vigtigheden af at gennemføre den europæiske beskæftigelsesstrategi og at skabe de nødvendige ændringer på arbejdsmarkedet for at øge beskæftigelsesfrekvensen på en bæredygtig måde.

I sin meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar³⁰ fastslog Kommissionen, at EU's regler om offentlige indkøb er afgørende for økonomien, men også skal ses i lyset af kravet om bæredygtighed i EF-traktatens artikel 2. Kommissionens fortolkende meddelelser om fællesskabslovgivningen om offentlige indkøb og mulighederne for at integrere sociale³¹ og miljømæssige³² hensyn i forbindelse med offentlige indkøb viser, hvordan fællesskabslovgivningen giver de offentlige indkøbere utallige muligheder for at integrere sociale og miljømæssige hensyn i de offentlige indkøbsprocedurer, samtidig med at princippet om valuta for skatteydernes penge og lige adgang for alle EU-leverandører opretholdes.³³

Vigtig foranstaltning:

- Kommissionens forordning om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til beskæftigelse³⁴

3.2 Foregribelse og udnyttelse af ændringer

EU's strategiske holdning går ud på, at ændringer skal betragtes som noget positivt. De er afgørende for den økonomiske dynamik, der er med til at give økonomien nyt liv. De bidrager til nyskabelse, øger produktiviteten, bl.a. som følge af en modernisering af arbejdets tilrettelæggelse, og øger rentabiliteten. Denne holdning blev yderligere forstærket med Lissabon-strategien.

Europas valg bygger på en positiv holdning til ændringer. Ændringer skal derfor fremmes. Økonomisk stilstand medfører faldende levestandarder. Ved udnyttelse af ændringer understøttes en bæredygtige forbedring af livsbetingelserne og livskvaliteten, hvilket er med til at skabe flere og bedre job.

Enhver strategi til udnyttelse af ændringer skal bygge på en proaktiv og positiv tilgang. For at kunne udnytte ændringerne kræves der dog stærke partnerskaber og forpligtelser. Det bygger navnlig på en dialog mellem arbejdsmarkedets parter og en fælles forståelse af de udfordringer og muligheder, som ændringerne medfører.

³⁰ KOM(2002) 347 af 2.7.2002.

³¹ KOM(2001) 566 endelig af 15.10.2001.

³² KOM(2001) 274 endelig af 4.7.2001.

³³ Desuden kan indkøberen på grundlag af manglende overholdelse af den relevante lovgivning, f.eks. på det sociale og arbejdsmarkedsmæssige område eller på miljøområdet, udelukke en leverandør fra at give tilbud.

³⁴ EFT L 337 af 13.12.2002.

Øget inddragelse af arbejdstagerne i udnyttelsen af ændringerne

En af Kommissionens topprioriteringer i 2002 var høringen af arbejdsmarkedets parter om foregribelse og udnyttelse af ændringer og skabelse af en dynamisk tilgang til de sociale aspekter af virksomhedernes omstrukturering. Udnyttelse af ændringer er nu også inkluderet i arbejdsmarkedets parter flerårige arbejdsprogram.

Efter at Europa-Parlamentet og Rådet var nået til politisk enighed i slutningen af 2001, vedtog de formelt et direktiv om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne i Det Europæiske Fællesskab i begyndelsen af 2002. Dette direktiv fastsætter minimumskrav vedrørende arbejdstagernes ret til information og høring i virksomheder³⁵ og forretningssteder³⁶ i Fællesskabet. Det er op til de enkelte medlemsstater at beslutte, om direktivet skal gælde virksomheder med mindst 50 ansatte i en medlemsstat eller forretningssteder med mindst 20 ansatte i en medlemsstat. Tidsfristen for medlemsstaternes gennemførelse af direktivet er den 23. marts 2005³⁷.

Siden statuten for det europæiske selskabs endelige gennembrud i 2001 og inddragelsen af arbejdstagerne i disse selskaber er forhandlingerne om Europa-Parlamentets og Rådets forordning om statuten for det europæiske andelsselskab samt debatterne om Europa-Parlamentets og Rådets direktiv til supplerende af forslaget til forordning om inddragelse af arbejdstagerne blevet intensiveret i Rådet.

De vigtigste foranstaltninger:

- Høring af arbejdsmarkedets parter: 'Foregribelse og udnyttelse af ændringer: en dynamisk tilgang til det sociale aspekt af virksomhedernes omstrukturering'³⁸
- Formel vedtagelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indførelse af en generel ramme for information og høring af arbejdstagerne i Det Europæiske Fællesskab³⁹
- Intensiverede forhandlinger om Europa-Parlamentets og Rådets forordning om statuten for det europæiske andelsselskab⁴⁰ og det tilhørende direktiv⁴¹ om inddragelse af arbejdstagerne

³⁵ Virksomhed defineres som "en offentlig eller privat virksomhed, som driver erhvervsvirksomhed, uanset om det er med sigte på fortjeneste, og som er beliggende i medlemsstaterne".

³⁶ Forretningssted defineres som "en enhed, hvor der drives forretning som defineret i overensstemmelse med national lovgivning og praksis, og hvor der drives erhvervsvirksomhed på et varigt grundlag med brug af menneskelige og materielle ressourcer, og som er beliggende i en medlemsstat".

³⁷ Overgangsbestemmelser gør det dog muligt at udsætte gennemførelsen til efter denne dato i medlemsstater, hvor der ikke findes et generelt system for arbejdstagerrepræsentation på arbejdspladsen.

³⁸ SEK(2002) 22/5 af 15.1.2002.

³⁹ EFT L 80, s. 29 af 23.3.2002.

⁴⁰ KOM(1991) 273-3 af 18.12.1991; retsgrundlaget ændret siden Amsterdam-traktaten – derefter førstebehandling i Europa-Parlamentet (27.10.99) og drøftelser i Rådet (21.5.02 og 3.6.02).

⁴¹ KOM(1991) 273-4 af 18.12.1991; retsgrundlaget ændret siden Amsterdam-traktaten – derefter førstebehandling i Europa-Parlamentet (27.10.99) og drøftelser i Rådet (21.5.02 og 3.6.02).

Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

I 2002 foreslog Kommissionen en ny fællesskabsstrategi om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen for perioden 2002-2006. Den bygger på viden om, at manglen på en politik af høj kvalitet for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen medfører betydelige økonomiske omkostninger⁴².

EU har i de senere år gjort fremskridt på dette område, idet f.eks. antallet af arbejdsulykker er faldende. De absolutte tal er dog stadig høje, og siden 1999 har der været konstateret et stigende antal ulykker i visse medlemsstater og inden for bestemte sektorer. Indsatsen for et sundere arbejdsmiljø skal derfor styrkes som led i den almindelige udvikling inden for økonomiske aktiviteter (mere serviceorienteret), beskæftigelsesformer (mere alsidige), den aktive befolkning (flere kvinder og en ældre arbejdsstyrke) samt samfundet generelt (mere alsidigt, men i højere grad præget af social udstødelse).

Desuden har kandidatlandene en højere arbejdsulykkesfrekvens, som gennemsnitligt ligger langt over gennemsnittet i EU, først og fremmest på grund af den højere grad af specialisering inden for sektorer, der traditionelt betragtes som højrisikosektorer.

I denne nye situation er der behov for en mere global tilgang til sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Det medfører også behov for anvendelse af flere forskellige instrumenter – ikke blot lovgivning om minimumsstandarder, men også fremme af progressive metoder, f.eks. præstationsmåling på grundlag af gennemsigtige og pålidelige data og indikatorer, foranstaltninger fra arbejdsmarkedets parters side (på sektor- og multisektorniveau), eller frivillige virksomhedsordninger.

Den nye strategi tager sigte på hovedtemaerne i Europa-Parlamentets forordning af oktober 2000 og de politiske retningslinjer vedrørende den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden fra Nice: konsolidering og forenkling af EU's regelværk, foranstaltninger over for nye risici (f.eks. stress), øget anvendelse af lovgivningen på små og mellemstore virksomheder, fremme af udvekslingen af god praksis.

På denne baggrund fremlagde Kommissionen et forslag til Rådets afgørelse i september 2002 om at nedsætte et rådgivende udvalg om sikkerhed, hygiejne og sundhedsbeskyttelse på arbejdspladsen.

Desuden fremlagde Kommissionen et forslag til en henstilling om sikkerhed og sundhed for selvstændige, som blev vedtaget af Rådet i december 2002.

På lovgivningsområdet vedtog Europa-Parlamentet og Rådet formelt direktivet om vibrationer (fysiske agenser) i midten af 2002, som fastlægger fælles standarder for vibrationer i hele EU. Forslaget til støjdirektivet blev ligeledes forhandlet efter et forlig mellem Europa-Parlamentet og Rådet i september og oktober 2002.

Endelig vedtog Rådet en fælles holdning om ændring af det gældende asbestdirektiv efter Europa-Parlamentets udtalelse under førstebehandlingen.

⁴² Se også KOM(2002) 89; Desuden er det faktum, at en manglende social- og arbejdsmarkedspolitik medfører omkostninger, veldokumenteret af Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur – se <http://agency.osha.eu.int>

De vigtigste foranstaltninger:

- En ny fællesskabsstrategi om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen 2002-2006⁴³
- Forslag til Rådets afgørelse om nedsættelse af et rådgivende udvalg om sikkerhed, hygiejne og sundhedsbeskyttelse på arbejdspladsen⁴⁴
- Forslag til Rådets henstilling om anvendelse af lovgivningen om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen på selvstændige⁴⁵
- Europa-Parlamentets og Rådets vibrationsdirektiv (fysiske agenser)⁴⁶
- Forligsaftale om Europa-Parlamentets og Rådets støjdirektiv (fysiske agenser)⁴⁷
- Førstebehandling i Europa-Parlamentet og Rådets fælles holdning om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 83/477/EØF om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest⁴⁸

Arbejds miljø og arbejdsforhold

Modernisering af arbejdsmiljøet og arbejdsforholdene er en grundsten i forsøget på at forbinde de økonomiske og samfundsmæssige tendenser i forbindelse med de europæiske økonomiers voksende indbyrdes afhængighed. Der skal f.eks. tages højde for indførelsen og udbredelsen af IKT og spørgsmålet om, hvordan arbejdets tilrettelæggelse kan forbedres til gavn for både virksomheden og arbejdstagerne. Det er også et centralt punkt i debatten om fleksibilitet og sikkerhed.

Moderniseringen og forbedringen af arbejdsforholdene er et område, hvor mange politiske beslutningstagere, og hvor navnlig arbejdsmarkedets parter på alle planer, det være sig tværfagligt, sektormæssigt samt europæisk, nationalt og regionalt, har et betydeligt ansvar.

Der er sket en vigtig udvikling på dette område i 2002.

For det første fremlagde gruppen på højt plan vedrørende arbejdsmarkedsforhold sin rapport i begyndelsen af 2002. På baggrund af anbefalingerne i rapporten fremlagde Kommissionen en meddelelse om den sociale dialog, hvori den dokumenterede arbejdsmarkedets parter rolle i forbindelse med modernisering og omstilling. Meddelelsen omhandlede også den sociale dialog bidrag til bedre europæiske styreformer gennem øget høring, bedre kommunikation mellem de forskellige niveauer samt øget åbenhed i dialogen.

På denne baggrund fremlagde Kommissionen også et forslag til Rådets afgørelse om et socialt trepartstopmøde om vækst og beskæftigelse. Et sådant topmøde skal sikre, at

⁴³ KOM(2002) 118 af 11.3.2002; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/310 af 23.10.2002; Rådets resolution (EFT C (2002) 161, s. 1 af 5.7.2002).

⁴⁴ KOM(2002) 486 af 4.9.2002.

⁴⁵ KOM(2002) 116 af 3.4.2002; Europa-Parlamentets udtalelse A5/2002/326; politisk enighed i Rådet i december 2002.

⁴⁶ EFT L 177, s. 13 af 6.7.2002.

⁴⁷ KOM(1992) 560 af 23.12.1992, aftale efter forlig den 23.10.2002.

⁴⁸ KOM(2001) 417 af 20.7.2001; Europa-Parlamentets førstebehandling A5/2002/91 af 11.4.2002 og Rådets fælles holdning CS/2002/9635/1 af 23.9.2002.

arbejdsmarkedets parter initiativer og foranstaltninger inddrages i den politiske beslutningsproces på europæisk plan.

Desuden aftalte arbejdsmarkedets parter i november 2002 for første gang et arbejdsprogram vedrørende uafhængig social dialog for perioden 2003-2005 som opfølgning på deres fælles erklæring på Det Europæiske Råds møde i Laeken i december 2001. Arbejdsprogrammet prioriterer beskæftigelse, mobilitet og udvidelsen, og de planlagte foranstaltninger har til formål at lette den økonomiske omlægning ved at tilstræbe øget konkurrenceevne, forbedret arbejdsmiljø, fremme af lige adgang til arbejdsmarkedet og styrkelse af ligebehandling på arbejdspladsen (køn, alder, handicap, bekæmpelse af forskelsbehandling mv.).

Aftalen om det fælles arbejdsprogram er et vigtigt skridt i retning af at styrke arbejdsmarkedets parter indflydelse på europæisk niveau og understreger den betydning, der tillægges arbejdsmarkedets parter uafhængighed og deres forpligtelse til at træffe beslutninger i begge parter interesse.

Arbejdsmarkedets parter i EU undertegnede en rammeaftale om distancearbejde i juni 2002. Det er et direkte resultat af deres hensigtserklæring i anden fase af høringen vedrørende modernisering og forbedring af arbejdsforholdene om at forhandle en frivillig aftale om et europæisk rammeprogram, der skal gennemføres af aftaleparternes medlemmer.

Kommissionen iværksatte også anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter vedrørende beskyttelse af arbejdstagernes persondata. Første fase af høringen af arbejdsmarkedets parter omhandlede stress.

På sektorniveau skal især nævnes nedsættelsen af et udvalg til social dialog i minesektoren. Der blev også aftalt frivillige retningslinjer til fremme af aldersdiversitet med EuroCommerce og UniEuropa Commerce. I landbrugssektoren blev der indgået en europæisk aftale om erhvervsuddannelse⁴⁹. Arbejdsmarkedets parter inden for telesektoren afsluttede den første evaluering af gennemførelsen af deres aftale om distancearbejde fra februar 2001.

Kommissionen fremlagde i marts 2002 et forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om vikararbejde. Europa-Parlamentet var drivkraften bag lovinitiativet, efter at arbejdsmarkedets parter ikke kunne nå til enighed om dette spørgsmål. Formålet med Kommissionens direktivforslag er at udstikke passende rammer for anvendelsen af vikararbejde, så det bidrager til jobskabelse og et smidigt arbejdsmarked, samtidig med at det forbedrer kvaliteten af vikararbejdet ved at sikre, at princippet om ikke-forskelsbehandling finder anvendelse på vikarer.

På lovgivningsområdet nåede Europa-Parlamentet og Rådet til enighed om en ændring af insolvensdirektivet. Det ændrede direktiv reviderer det tidligere direktiv med henblik på at tilpasse det og bringe det på linje med Fællesskabets retspraksis og det ændrede arbejdsliv. Desuden nåede Europa-Parlamentet og Rådet til enighed om bestemmelser vedrørende arbejdstid i vejtransportsektoren. Kommissionen fremlagde også et forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilrettelæggelsen af arbejdstiden. Formålet med dette forslag er at lovfæste regler, som er blevet ændret mange gange, for dermed at forenkle fællesskabsretten, så den bliver klar og gennemsigtig.

I forlængelse af arbejdsdokumentet fra 2001 om finansiel deltagelse fremlagde Kommissionen i 2002 en meddelelse om indførelse af rammer til fremme af arbejdstagernes

⁴⁹ Aftale af 5. december 2002.

finansielle deltagelse. Dette skal være med til at motivere arbejdstagerne til at tage initiativer og bidrage dynamisk til virksomhedens resultater, samtidig med at de får mulighed for at drage nytte af virksomhedens præstation.

Kommissionen nedsatte ligeledes formelt generaldirektørgruppen vedrørende arbejdsmarkedsforhold, som skal fremme et tæt samarbejde mellem de pågældende nationale forvaltninger og Europa-Kommissionen. Gruppen skal lette informationsudvekslingen om forholdene i medlemsstaterne, gennemførelsen af EU's regelværk samt revision og forenkling af dette.

De vigtigste foranstaltninger:

- Rapport fra gruppen på højt plan vedrørende arbejdsmarkedsforhold⁵⁰
- Kommissionens meddelelse om den europæiske sociale dialog som drivkraft bag modernisering og omstilling⁵¹
- Forslag til Rådets afgørelse om et socialt trepartstopmøde om vækst og beskæftigelse⁵²
- Rameaftale om distancearbejde indgået af arbejdsmarkedets parter⁵³
- Anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter vedrørende beskyttelse af arbejdstagernes persondata⁵⁴
- Første fase af høringen af arbejdsmarkedets parter om stress
- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om vikaransattes arbejdsforhold⁵⁵
- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 80/987/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af arbejdsgiverens insolvens⁵⁶
- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilrettelæggelse af arbejdstid inden for vejtransport for mobile arbejdstagere og selvstændige chauffører⁵⁷
- Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden⁵⁸
- Kommissionens meddelelse om indførelse af en ramme til fremme af arbejdstagernes finansielle deltagelse⁵⁹

⁵⁰ Se http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial

⁵¹ KOM(2002) 341-1 af 26.6.2002.

⁵² KOM(2002) 341-2 af 26.6.2002.

⁵³ Undertegnet den 16.6.2002.

⁵⁴ K/2002/4084 – vedtaget af Kommissionen den 29.10.2002.

⁵⁵ KOM(2002) 149 af 20.3.2002; Europa-Parlamentets ændringsforslag ved førstebehandlingen A5/2002/356; drøftet i Rådet den 3.12.2002.

⁵⁶ EFT L 270, s. 10 af 8.10.2002.

⁵⁷ EFT L 80, s. 35 af 23.3.2002.

⁵⁸ KOM(2002) 336 af 24.6.2002.

⁵⁹ KOM(2002) 364 af 26.7.2001.

- Kommissionens afgørelse om nedsættelse af en generaldirektørgruppe vedrørende arbejdsmarkedsforhold⁶⁰
- Uafhængige handlingsprogrammer for arbejdsmarkedets parter:
- ..Handlingsprogram for udvikling af kompetencer og kvalifikationer via livslang uddannelse⁶¹
- ..Flerårigt arbejdsprogram for arbejdsmarkedets parter i Europa⁶²

Virksomhedernes sociale ansvar

I forlængelse af grønbogen fra 2001 fremlagde Kommissionen i juli 2002 en meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar, som tog hensyn til interessenternes udtalelser under høringen samt holdningerne i Europa-Parlamentet, Rådet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg samt Regionsudvalget.⁶³

Virksomhedernes sociale ansvar er identificeret som den måde, hvorpå virksomhederne på frivillig basis integrerer sociale og miljømæssige anliggender i deres virksomhed og i samspillet med deres interessenter. I kraft af virksomhedernes sociale ansvar kan de bidrage væsentligt til en bæredygtig udvikling.

Initiativet er særligt vigtigt med henblik på flere og bedre job, forbedret forvaltning, bedre regulering, øget konkurrenceevne og bæredygtig udvikling. Kommissionen tager sigte på at forbedre det forretningsmæssige aspekt af virksomhedernes sociale ansvar samt den eksterne evaluering og benchmarking af virksomhedernes præstation på det sociale og miljømæssige område. Kommissionen foreslog ligeledes at oprette et multi-stakeholder-forum vedrørende virksomhedernes sociale ansvar. Det blev iværksat den 16. oktober 2002, hvor europæiske repræsentanter for arbejdsgiverorganisationer, fagforeninger, det civile samfund og andre erhvervsorganisationer kunne mødes med det formål at skabe øget gennemsigtighed og konvergens i midler og praksis i forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar.

De vigtigste foranstaltninger:

- Kommissionens meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar⁶⁴
- Oprettelse af det europæiske multi-stakeholder-forum

3.3 Fremme af social integration og bekæmpelse af forskelsbehandling

Strategi vedrørende social integration – den åbne koordinationsmetode

Det Europæiske Råd i Lissabon opfordrede til, at der blev indledt en markant indsats for at få udryddet fattigdommen inden 2010. Det Europæiske Råd i Nice vedtog derfor i december 2000 mål og arbejdsmetoder til gennemførelse af den åbne koordinationsmetode på dette

⁶⁰ K(2002) 1140 – vedtaget af Kommissionen den 27.3.2002.

⁶¹ EFS, Unice, CEEP af 28.2.2002.

⁶² Som vedtaget på arbejdsmarkedstopmødet den 28. november 2002.

⁶³ Se http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/159 af 30.5.2002; Rådets resolution af 03.12.2002; Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse CES/2002/355 af 20.3.2002 og Regionsudvalgets udtalelse CDR/2001/345 af 14.3.2002.

⁶⁴ KOM(2002) 347 af 2.7.2002.

område. I løbet af 2001 udarbejdede medlemsstaterne nationale handlingsplaner til social integration for perioden fra midten af 2001 til midten af 2003, og der blev på Det Europæiske Råds møde i Laeken godkendt en fælles integrationsrapport, som analyserede disse planer. I Laeken godkendtes også et sæt fælles vedtagne indikatorer på dette område med henblik på at måle fremskridtene med hensyn til at nå Lissabon-målet, at forbedre kendskabet til problemerne og at støtte erfaringsudveksling.

Et vigtigt skridt i 2002 var den formelle aftale om mål og arbejdsmetoder for den anden NAPS-runde (national strategi for bekæmpelse af fattigdom), som skal dække perioden fra midten af 2003. Der blev afholdt en række drøftelser og høringer i løbet af anden halvdel af 2002⁶⁵. En rundbordssamtale til høring af ngo'er, arbejdsmarkedets parter og andre aktører blev afholdt i oktober.

De nye fælles mål afveg i det store hele ikke fra de mål, der blev aftalt i Nice. Den vigtigste ændring gik ud på at inkorporere konklusionen fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona om, at medlemsstaternes nationale strategi for bekæmpelse af fattigdom skal omfatte mål for reduktionen af fattigdom og social udstødelse inden 2010. Desuden skal der ydes en større indsats i forbindelse med kønsaspektet og forbindelsen mellem indvandring og social udstødelse.

Fællesskabets handlingsprogram til bekæmpelse af social udstødelse trådte i kraft i januar 2002⁶⁶. Programmet støtter også partnerskaber, navnlig blandt socialforsorgsorganisationer, ngo'er, arbejdsmarkedets parter og regionale og lokale myndigheder.

De vigtigste foranstaltninger:

- Gennemførelse af nationale handlingsplaner
- Rådets aftale om fælles mål⁶⁷

IT-kløften

Det er et vigtigt punkt i Lissabon-strategien at forhindre, at overgangen til videnbaseret økonomi automatisk medfører en IT-kløft og øgede uoverensstemmelser. De nye muligheder, som de nye IT- og telekommunikationsteknologier byder på, skal derfor udnyttes. De igangværende eEurope-initiativer er særligt relevante i denne sammenhæng. Der blev i 2002 udsendt en opdateret benchmarkingrapport.

Der skal især gøres opmærksom på indsatsen for at forbedre handicappedes adgang til det videnbaserede samfund.

De vigtigste foranstaltninger:

- Benchmarkingrapport om eEurope 2002⁶⁸
- Sikring af e-adgang – forbedring af handicappedes adgang til det videnbaserede samfund⁶⁹
- Rådets resolution om e-adgang for handicappede⁷⁰

⁶⁵ De let reviderede fælles mål blev formelt vedtaget af Rådet i december 2002.

⁶⁶ EFT L 10, s. 1 af 12.1.2002.

⁶⁷ December 2002.

⁶⁸ KOM(2002) 62 af 5.2.2002.

⁶⁹ SEK(2002) 1039 af 26.9.2002.

Ligebehandling af tredjelandsstatsborgere

Forslag til udvidelse af forordning 1408/71 om koordinering af sociale sikringsordninger til at omfatte tredjelandsstatsborgere blev vedtaget af Rådet i december 2002⁷¹. På det samme møde i Rådet nåede man også til politisk enighed om retningslinjer for reform af kapitlet om sygdom, arbejdsulykker samt erhvervssygdomme og udbetalinger ved dødsfald. Særligt vigtige er fremskridtene med hensyn til indførelse af det europæiske sygesikringskort.

Vigtig foranstaltning:

- Aftale indgået af Rådet om udvidelse af forordning 1408/71 til at omfatte tredjelandsstatsborgere – december 2002

Bekæmpelse af forskelsbehandling

Indsatsen på dette område var i 2002 koncentreret om gennemførelse af Fællesskabets handlingsprogram til bekæmpelse af forskelsbehandling 2001-2006 og forberedelser til gennemførelse af de to europæiske direktiver om forbud mod forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder og seksuel orientering i national lovgivning i 2003.

*Integration af handicappede*⁷²

2003 er udnævnt til Det Europæiske Handicapår og bliver derfor et særligt vigtigt år for indsatsen for at øge bevidstheden om handicappedes rettigheder. På fællesskabsplan såvel som på nationalt, regionalt og lokalt plan i medlemsstaterne er man allerede godt i gang med forberedelserne til en lang række foranstaltninger i hele Europa. Der forventes en intensiv debat i årets løb, som skal være med til at forme nye idéer til handling på dette område.

3.4 Modernisering af den sociale beskyttelse

Den tilgang, som er beskrevet i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, bygger videre på meddelelsen "En samordnet strategi til modernisering af den sociale beskyttelse" fra juli 1999, hvori Kommissionen foreslog en udveksling af politikker mellem medlemsstaterne og Kommissionen på grundlag af fire hovedmål: At sørge for, at det kan betale sig at arbejde, og at sikre fast indkomst, at sikre pensionerne og at gøre dem bæredygtige, at fremme social integration og at sikre en bæredygtig sundhedspleje af høj kvalitet.

I juni 2000 nedsatte Rådet formelt Udvalget for Social Beskyttelse som forum for indsatsen på disse områder.

Der skete fremskridt på hvert af områderne i 2002, og indsatsen til fremme af social integration er beskrevet i afsnit 3.3.

Socialbeskyttelsessystemerne er en væsentlig del af den europæiske samfundsmodel, men de er stadig de enkelte medlemsstaters ansvar. På EU-plan kan man bidrage til den nødvendige modernisering af systemerne til social beskyttelse ved at samordne de igangværende foranstaltninger i forbindelse med social integration og pensioner og med tiden samarbejdet

⁷⁰ Vedtaget af Rådet i december 2002.

⁷¹ KOM(2000) 186 af 28.4.2000.

⁷² Se også afsnittet om IT-kløften og e-adgang for handicappede.

om sundhedspleje og om at sørge for, at det kan betale sig at arbejde, i en enkelt åben koordinationsmetode. Dette vil i høj grad være med til at styrke den sociale dimension af Lissabon-strategien.

Sikre og bæredygtige pensioner

Det Europæiske Råd i Lissabon lagde op til en erfaringsudveksling med hensyn til den fremtidige bæredygtighed af socialbeskyttelsessystemer, navnlig pensioner. Det Europæiske Råd i Laeken godkendte i december 2001 forslag om anvendelse af den åbne koordinationsmetode på dette område. For at sikre, at både sociale og finansielle dimensioner inddrages tilstrækkeligt i dette arbejde, tilrettelægges processen i fællesskab af Udvalget for Social Beskyttelse og Udvalget for Økonomisk Politik. Medlemsstaterne fremlagde nationale strategirapporter om deres pensionsordninger i september 2002, og på grundlag af disse vil der i foråret 2003 blive forelagt en fælles pensionsrapport fra Rådet og Kommissionen for Det Europæiske Råd.

De vigtigste foranstaltninger:

- Kommissionens meddelelse om anvendelse af en integreret tilgang til at understøtte nationale strategier for sikre og bæredygtige pensioner⁷³
- Udkast til en fælles rapport om pensioner vedtaget af Kommissionen i december 2002⁷⁴

Bæredygtig sundhedspleje af høj kvalitet

Det Europæiske Råd i Göteborg i juni 2001 anmodede i sin overvejelse af, hvad der skal til for at imødegå udfordringerne i et samfund med en aldrende befolkning, Udvalget for Social Beskyttelse og Udvalget for Økonomisk Politik om at udarbejde en foreløbig rapport om udfordringerne for den fremtidige ældreomsorg og sundhedspleje i lyset af problematikken med en aldrende befolkning. Dette arbejde er et supplement til arbejdet vedrørende pensioner, som er beskrevet ovenfor.

På grundlag af en meddelelse fra Kommissionen i december 2001 blev der fremsendt en rapport til Det Europæiske Råd i Barcelona i marts 2002. Heri identificeredes tre generelle mål: Sikring af at alle har adgang til sundhedspleje, forbedring af sundhedsplejesystemernes kvalitet og opretholdelse af plejesystemernes finansielle stabilitet. Målene skal danne grundlaget for samarbejdet på dette område. Efter at Det Europæiske Råd havde godkendt tilgangen, blev der udsendt et spørgeskema til medlemsstaterne som grundlag for en nærmere undersøgelse af status for disse mål. Medlemsstaterne svarede i efteråret 2002. Kommissionen er ved at udarbejde et forslag til en fælles rapport fra Rådet og Kommissionen, som skal forelægges Det Europæiske Råd i foråret 2003.

Vigtig foranstaltning:

- Kommissionens meddelelse om den fremtidige ældreomsorg og sundhedspleje: sikring af adgangen, kvaliteten og den økonomiske holdbarhed⁷⁵

⁷³ KOM(2001) 362 af 3.7.2001; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/71 af 11.4.2002.

⁷⁴ 17. december 2002.

⁷⁵ KOM(2001) 723 af 5.12.2001.

3.5 Fremme af ligebehandling af mænd og kvinder

Den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden definerer to søjler til fremme af ligebehandling af mænd og kvinder: særlige foranstaltninger og inddragelse af ligestillingsaspektet.

Inddragelse af ligestillingsaspektet

Inddragelse af ligestillingsaspektet indebærer fokusering på ligebehandling af mænd og kvinder inden for alle politiske områder, herunder kønsspecifik konsekvensanalyse i forbindelse med forslag til politikker. Inden for handlingsplanen for bedre lovgivning, som blev fremlagt af Kommissionen i juni 2002, er kønsspecifik konsekvensanalyse nu en integreret del af de konsekvensanalyser, som Kommissionen systematisk vil udføre på lovforslag og politiske initiativer.⁷⁶ Kommissionen udgiver årlige statusrapporter. Den fremlægger også hvert år en strategi for ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med Europa-Kommissionens politikker og praksis.

På områderne beskæftigelse og social- og arbejdsmarkedspolitik er kønsaspektet blevet vurderet i forbindelse med den europæiske beskæftigelsesstrategi, inddragelse af ligestillingsaspektet er styrket i målene for forberedelsen af næste runde af de nationale handlingsplaner vedrørende social integration, og kønsaspektet er medtaget i de fælles mål for pensioner. Endelig ses der på inddragelse af ligestillingsaspektet i Strukturfondene.

Kommissionen indførte i sin meddelelse om strukturelle indikatorer en generel kønsopdeling af indikatorerne.

Der henvises her især til Rådets konklusioner vedrørende inddragelse af ligestillingsaspektet i Rådet (miljø), Rådet (arbejds- og socialministrene) og Rådet (landbrug). Efter konklusionerne på mødet i Rådet (landbrug) i maj er ligestillingsaspektet blevet et vigtigt punkt på dagsordenen for udvikling i landdistrikterne.

Særlige foranstaltninger

Europa-Parlamentet og Rådet vedtog i 2002 formelt efter et forlig direktivet om ændring af direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår.

Med hensyn til lige deltagelse og adgang til beslutningsprocessen er Europa-Parlamentet nået til enighed om en initiativbetænkning om kvindelig repræsentation blandt arbejdsmarkedets parter i Den Europæiske Union.

Emnet vold mod kvinder er blevet behandlet i Rådet, hvor det blev fremhævet, at en afskaffelse af problemet kræver en uforbeholden indsats på regeringsplan og i samfundet som helhed. I forbindelse med den årlige opfølgning på gennemførelsen af Beijing-handlingsprogrammet har Rådet aftalt indikatorer vedrørende vold mod kvinder.

⁷⁶ KOM(2002) 276 af 5.6.2002.

Det skal også bemærkes, at Kommissionen har været opmærksom på at inddrage ligestillingsaspektet i sin indsats og politik vedrørende eksterne forbindelser, f.eks. i Kommissionens bidrag til verdensstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg.⁷⁷

En forundersøgelse om oprettelse af et europæisk institut for kønsspørgsmål blev afsluttet i januar 2002⁷⁸. Undersøgelsen danner nu grundlaget for fremtidige overvejelser om dette emne.

Endelig skal nævnes Det Europæiske Råds forårsmøde i Barcelona og kriterierne for børnepasning for bedre at kunne forene arbejds- og familieliv⁷⁹.

De vigtigste foranstaltninger:

- Årsberetning om lige muligheder for kvinder og mænd (2001)⁸⁰
- Rammestrategi for ligestilling mellem mænd og kvinder - arbejdsprogram for 2002⁸¹
- Rådets konklusioner om inddragelse af ligestillingsaspektet i Rådet (landbrug)⁸² og inddragelse af ligestillingsaspektet i EU's politikker⁸³
- Europa-Parlamentets og Rådets formelle vedtagelse af direktiv om ændring af direktiv 76/207/EØF⁸⁴
- Europa-Parlamentets betænkning om kvindelig repræsentation blandt arbejdsmarkedets parter i Den Europæiske Union⁸⁵
- Inddragelse af ligestillingsaspektet i Strukturfondene

3.6 Styrkelse af det sociale aspekt af udvidelsen og Den Europæiske Unions forbindelser udadtil

Udvidelsen

I 2002 blev der igen fokuseret på at fremme og overvåge overholdelsen af EU's regelværk på beskæftigelsesområdet og på det social- og arbejdsmarkedspolitiske område. Der er truffet beslutninger, som skal sikre, at kandidatlandene kan deltage i handlingsprogrammerne om lige muligheder for kvinder og mænd, bekæmpelse af forskelsbehandling og social udstødelse samt tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet. Dette trin er særligt vigtigt, da disse programmer støtter informationsudveksling og skabelse af netværk og stiller økonomiske midler til rådighed, bl.a. for offentlige og private aktører på lokalt og regionalt plan⁸⁶, så disse aktivt kan deltage i aktiviteterne.

⁷⁷ Se f.eks. KOM(2002) 82 af 13.2.2002.

⁷⁸ Januar 2002, udarbejdet af PLS RAMBØLL Management; se http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/documents_en.html

⁷⁹ Dette punkt er beskrevet nærmere i afsnittet om flere og bedre job.

⁸⁰ KOM(2002) 258 af 28.5.2002.

⁸¹ KOM(2001) 773 af 17.12.2001.

⁸² Maj 2002.

⁸³ Møde i Rådet (arbejds- og socialministrene) i juni 2002.

⁸⁴ EFT L 269, s. 15 af 5.10.2002.

⁸⁵ A5/2002/279 af 25.9.2002.

⁸⁶ Det gælder også arbejdsmarkedets parter og ngo'er.

Kommissionen har både ved bilateral kontakt og gennem konferencer intensiveret debatten med de politiske beslutningstagere og aktører i kandidatlandene. Der blev afholdt to vigtige konferencer i 2002 med henblik på at evaluere gennemførelsen af regelværket, herunder indførelse af den åbne koordinationsmetode på beskæftigelsesområdet og det social- og arbejdsmarkedspolitiske område⁸⁷. Arbejdsmarkedets parter i EU arrangerede sammen med arbejdsmarkedets parter i kandidatlandene en række seminarer og rundbordssamtaler, især på sektorniveau, som forberedelse på udvidelsen og den fremtidige deltagelse i udvalg for social dialog.

Kandidatlandene er alle ved at indføre beskæftigelsesstrategien som illustreret i dokumenterne om den fælles evaluering af de prioriterede områder i beskæftigelsespolitikken, og der er i 2002 ligeledes blevet arbejdet på udformning af fælles integrationsnotater. Disse notater skal på landsplan vise, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at følge den sociale integrationsproces og for at give politiske retningslinjer for fattigdomsbekæmpelse og fremme af social integration.

De vigtigste foranstaltninger:

- Fremme og overvågning af gennemførelsen af EU's regelværk
- udvidelse af de fire handlingsprogrammer på beskæftigelsesområdet og det social- og arbejdsmarkedspolitiske område til at omfatte kandidatlandene⁸⁸
- Dokumenter om den fælles evaluering af de prioriterede områder i beskæftigelsespolitikken⁸⁹
- Udformning af fælles integrationsnotat med kandidatlandene

Internationalt samarbejde og forbindelser udadtil

Kommissionen arbejder tæt sammen med internationale organisationer om emnerne beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitik. Samarbejdet med OECD og ILO er særligt vigtigt. Kommissionen har forstærket samarbejdet med ILO om fremme af grundlæggende arbejdsstandarder, social forvaltning og gode arbejdsforhold i forbindelse med globaliseringen. Dette omfatter også etablering af fælles indsamling af statistiske data på pilotområder. Europa-Kommissionen vil bidrage til arbejdet i verdenskommissionen vedrørende den sociale dimension af globalisering oprettet af ILO ved i begyndelsen af februar 2003 at afholde et seminar på højt plan.

Samarbejdet med FN og inden for G-8 er også vigtigt. Beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitikken var omdrejningspunktet for den internationale debat på verdensforsamlingen om aldring i Madrid og G-8-mødet i Montreal i april 2002.

Der er desuden iværksat bilaterale samarbejdsprogrammer på det sociale område med USA og Japan.

⁸⁷ Februar og december 2002.

⁸⁸ K(2002)2035 vedtaget af Kommissionen den 6.6.2002 (bekæmpelse af social udstødelse); K(2002) 2036 vedtaget af Kommissionen den 6.6.2002 (lige muligheder); K(2002) 2037 vedtaget af Kommissionen den 6.6.2002 (bekæmpelse af forskelsbehandling); K/2002/3964-1 og K(2002) 3964-2 vedtaget af Kommissionen den 23.10.2002 (tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet).

⁸⁹ Undertegnet af stort set alle kandidatlande; Letlands undertegnelse af den fælles evaluering i begyndelsen af 2003 samt iværksættelse af revisionsprocessen med hensyn til Tyrkiet.

Beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedsaspekter, navnlig med hensyn til fattigdomsbekæmpelse, lige muligheder for mænd og kvinder og kvalitet i arbejdet, er en integreret del af Kommissionens politik udadtil. Udviklingssamarbejdet bygger især på integrerede strategier, som omfatter økonomiske, sociale, kulturelle, miljømæssige og institutionelle elementer, der skal varetages lokalt.

Det vigtigste middel i EU's udviklingsstøtte er programmeringen. Den er opbygget omkring de såkaldte landstrategidokumenter/regionale strategidokumenter, som udstikker de 'strategiske rammer' for EU's centrale prioriteringer i et givet land eller en given region.

Udviklingspolitikken er centreret omkring udviklingsmålene for det nye årtusind. Disse mål fokuserer på vigtigheden af social og menneskelig udvikling for at opnå udvikling og bekæmpe fattigdommen.

Den integrerede tilgang til fremme af økonomisk, social og miljømæssig udvikling er kernen i EU's strategi for bæredygtig udvikling, som f.eks. fremgår af bidraget til og opfølgningen på verdenstopmødet i Johannesburg.

De vigtigste foranstaltninger:

- Bidrag til at nå udviklingsmålene for det nye årtusind inden 2015
- Bidrag til den anden verdensforsamling om aldring⁹⁰
- Bidrag til verdenstopmødet i Johannesburg⁹¹

4. Konklusion og fremtidsudsigter

4.1. Offentlig støtte til beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitikken

Et overvældende flertal af EU's borgere støtter offentlige indgreb for at garantere retfærdige sociale og økonomiske vilkår for alle⁹². Næsten 90% af befolkningen angiver, at bekæmpelsen af arbejdsløshed, fattigdom og social udstødelse bør prioriteres i EU's handlingsplaner. Desuden mener halvdelen af denne gruppe, at den nuværende politik og indsats ikke opfylder målet om retfærdighed.

Meningsmålingerne blandt de 15-24-årige viser, at kravet om en social- og arbejdsmarkedspolitik ikke kan forventes at aftage i de kommende årtier⁹³. I de unges bidrag til konventet har bekæmpelsen af arbejdsløshed, social udstødelse og fattigdom topprioritet.

⁹⁰ KOM(2002) 143 af 18.3.2002; Europa-Parlamentets beslutning A5/2002/184 af 11.4.2002.

⁹¹ Se f.eks. KOM(2002) 82 af 13.2.2002.

⁹² Eurobarometer – maj 2002.

⁹³ Eurobarometer – juli 2002.

4.2. Midtvejsrevision af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden

En styrkelse af indsatsen på beskæftigelsesområdet og det social- og arbejdsmarkedspolitiske område skal dog foregå inden for rammerne af de generelle retningslinjer, som er fastlagt i Lissabon-strategien. Det betyder, at indsatsen skal tage sigte på at optimere det positive samspil mellem den økonomiske politik, beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitikken. Social- og arbejdsmarkedspolitikken er derfor afgørende for formuleringen af politikker, og omkostningerne ved ikke at have en social- og arbejdsmarkedspolitik af høj kvalitet vil derfor også spille en fremtrædende rolle ved midtvejsrevisionen af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden i 2003.

For at sikre at alle aktører og interessenter, bl.a. Europa-Parlamentet, medlemsstaterne, Det Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget, arbejdsmarkedets parter, ngo'er, lokale og regionale myndigheder, internationale organisationer og forskere, får mulighed for at bidrage til evalueringen af status for gennemførelsen af dagsordenen og drøfte prioriteringerne for den resterende periode⁹⁴, arrangerer Kommissionen en konference i marts 2003. Midtvejsrevisionen skal vedtages af Kommissionen i maj 2003 og vil derefter blive forelagt Europa-Parlamentet, Rådet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget.

Udgangspunktet for debatten om omkostningerne ved ikke at have en social- og arbejdsmarkedspolitik på konferencen til midtvejsrevision vil derfor være, at arbejdsmarkedet ikke drejer sig om varer og abstrakte produktionsfaktorer, men om mennesker og sociale relationer. Der skal derfor være indbygget en dimension, som motiverer folk til at yde deres bedste⁹⁵. Sociale partnerskaber og social dialog spiller her en afgørende rolle ved at mindske aktørernes usikkerhed over for andres handlinger. På denne måde bidrager de til den sociale kapital⁹⁶.

Den sociale kapital former relationerne og de sociale strukturer mellem grupper og øger muligheden for udvikling af menneskelig kapital i et dynamisk miljø.

Når den sociale kapital er forbundet med netværk, normer og tillid, kan de relevante aktører og institutioner nå fælles mål på en mere effektiv måde. Den sociale dialog som bestanddel af den sociale kapital bidrager til, at så stort et antal arbejdstagere som muligt får gavn af udviklingen af kvalifikationer og af produktivitetsforøgelse.

Socialt partnerskab er afgørende for omdefineringen af sammenhængen mellem fleksibilitet og sikkerhed, bl.a. ved modernisering af arbejdets tilrettelæggelse. I en stadig mere videnskabsbaseret økonomi bliver socialt partnerskab til en kollektiv kilde til nyskabelse. Det er trods alt arbejdstagerne og ikke 'jobbene', som har kvalifikationerne.

Hvis det sociale partnerskab skal bidrage til dynamik og nyskabelse, må den fælles indsats, især arbejdstagerens side, ikke sidde fast i fortiden.

Denne opfattelse kan allerede, selv om den endnu ikke er universel, ses af mange aftaler indgået af arbejdsmarkedets parter. De tosidige (og tresidige) samordningspolitikker på

⁹⁴ Indtil udgangen af 2005.

⁹⁵ Det er kernen i indsatsen til fremme af kvalitet i arbejdet.

⁹⁶ Social kapital henviser til 'immaterielle' aktiver som institutioner og sociale relationer samt god forvaltning (forudsætter øget deltagelse) og social samhørighed.

tværfagligt niveau i de fleste EU-medlemsstater regulerer arbejdsmarkedet med henblik på øget beskæftigelse og konkurrenceevne⁹⁷.

Forslaget om et trepartstopmøde bør gøre det lettere for arbejdsmarkedets parter at indtage samme fremtidsorienterede holdning på europæisk plan. Det flerårige arbejdsprogram for uafhængig social dialog er nu vidnesbyrd om, at arbejdsmarkedets parter i Europa fokuserer på målsætninger, der er til gavn for både arbejdsgivere og arbejdstagere.

Denne tilgang understøtter den opfattelse, at det indbyrdes forhold mellem økonomiske og sociale resultater ikke nødvendigvis medfører, at mere af det ene betyder mindre af det andet.

Med hensyn til social beskyttelse er det ligeledes opfattelsen, at den kan være positiv eller negativ for de økonomiske resultater, ligesom manglen på en social- og arbejdsmarkedspolitik kan have økonomiske fordele eller omkostninger. En underliggende opfattelse vedrørende modernisering af social- og arbejdsmarkedspolitikken er, at den, hvor det er hensigtsmæssigt, bør udformes som en investering, der fremmer markedseffektivitet i stedet for at udbedre ineffektivitet. Selv om det endelige mål for social beskyttelse ikke er at forbedre den økonomiske vækst, kan det have en umiskendeligt positiv effekt på økonomien.

Kommissionens tilgang som beskrevet i dens meddelelse om konsekvensanalyse fra juni 2002 vil medføre en mere præcis formulering af fordele/omkostninger ved en social- og arbejdsmarkedspolitik (eller mangel på samme) ved at skabe en ny kultur, som til fulde afspejler de økonomiske, miljømæssige og sociale konsekvenser af nye love og vigtige politiske initiativer.

4.3. De vigtigste initiativer i 2003

I 2003 vil Kommissionen igangsætte en række vigtige initiativer.⁹⁸

- Midtvejsrevision af den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden

→ På **beskæftigelsesfronten** vil de vigtigste initiativer vedrøre:

- Meddelelse, som beskriver tilgangen til revision af den europæiske beskæftigelsesstrategi
- Forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker for 2003
- Henstilling til Rådets henstilling om gennemførelse af medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker for 2003
- Kommissionens rapport om afgangsalderen fra arbejdsmarkedet
- Meddelelse om samspillet mellem indvandring, beskæftigelse og social- og arbejdsmarkedspolitik i EU
- Midtvejsrevision af ESF i forbindelse med revisionen af strukturfondene

⁹⁷ Aftalerne om beskæftigelse og konkurrenceevne i flere lande bekræfter denne tendens.

⁹⁸ Se også Kommissionens lovgivnings- og arbejdsprogram for 2003 (KOM(2002) 590), hvor beskæftigelses- og social- og arbejdsmarkedspolitik præsenteres inden for rammerne af Kommissionens strategiske prioriteringer.

- Meddelelse fra Kommissionen til medlemsstaterne om revision af retningslinjerne for fællesskabsinitiativet EQUAL vedrørende transnationalt samarbejde for at fremme nye midler til bekæmpelse af alle former for forskelsbehandling og uligheder i forbindelse med arbejdsmarkedet

→ Om **forandringer** og arbejdsmiljøet

- Opfølgning af arbejdsmarkedets parters høring om behandling af persondata og beskyttelse af privatlivets fred i beskæftigelsesammenhæng
- Høring af arbejdsmarkedets parter om muligheden for at revidere direktiv 94/45/EF om indførelse af europæiske samarbejdsudvalg eller en procedure i fællesskabsvirksomheder og fællesskabskoncerner med henblik på at informere og høre arbejdstagerne under hensyntagen til arbejdsmarkedets parters nye arbejdsprogram, især i spørgsmålet om omstrukturering
- Kommissionens meddelelse om revision af direktiv 96/71/EF om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser
- Kommissionens meddelelse om revision af direktiv 93/104/EF om tilrettelæggelse af arbejdstiden
- Kommissionens direktiv om etablering af den anden liste over vejledende grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering til gennemførelse af Rådets direktiv 98/24/EF om beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet mod risici i forbindelse med kemiske agenser
- Kommissionens meddelelse om effektiv gennemførelse af lovgivning om sundhed og sikkerhed (direktiv 98/391 og seks andre direktiver)

→ Om fremme af **social integration og bekæmpelse af forskelsbehandling**

- Udkast til fælles rapport om social integration 2003
- Kommissionens meddelelse om opfølgning på Det Europæiske Handicapår 2003
- Kommissionens meddelelse om evaluering af status for indsatsen i Det Europæiske Observatorium for Racisme og Fremmedhad, herunder forslag om ændring af forordning EF 1035/97 om oprettelse af dette Observatorium
- Kommissionens meddelelse til Rådet om FN's menneskerettighedskonvention for handicappede
- Den første europæiske rapport om ligebehandling og forskelsbehandling

→ Om **social beskyttelse**

- Meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om de næste trin med henblik på samarbejde inden for sundhed og ældrepleje

- Forbedring af EU-samarbejdet til fremme af arbejdsincitament i forbindelse med sociale beskyttelsessystemer (det skal kunne betale sig at arbejde)
- Meddelelse om indførelse af det europæiske sygesikringskort
- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71
- Foranstaltninger til forbedring af mulighederne for at overføre pensionsrettigheder (anden fase af høringen af arbejdsmarkedets parter)

→ Om **lige muligheder**

- Gennemgribende ændring af direktiverne om ligebehandling af mænd og kvinder
- Årsberetning om lige muligheder for kvinder og mænd i EU
- Rapport om inddragelse af ligestillingsaspektet
- Arbejdsprogram om ligebehandling af mænd og kvinder
- Inddragelse af ligestillingsaspektet i strukturfondene

→ Om **udvidelsen**

- Fortsættelse af forberedelserne til udvidelsen
- Undertegnelse af fælles integrationsnotater
- Statusrapport vedrørende fælles evalueringer
- Iværksættelse af initiativ i samarbejde med ngo'er til udvikling af det civile samfund i kandidatlandene